

ناکامی شعبده بازی باکو آنکارا

سید حامد حسینی در یادداشتی برای دیپلماسی ایرانی می نویسد: پیچیدگی تحولات منطقه قفقاز جنوبی بار دیگر ثابت کرد؛ پروپاگاندایی که علی اف و اردوغان همزمان با برگزاری انبوه رزمایش ها از سال گذشته در منطقه به راه انداخته بودند، نوعی شعبده بازی برای فریب افکار عمومی در داخل آذربایجان با نمایش یک عروسک خیمه شب بازی بنام توران بزرگ بود.

به گزارش **آبان نیوز** به نقل از دیپلماسی ایرانی؛ اصرار مقامات باکو و آنکارا بر ایجاد دالان به اصطلاح زنگزور در بخش جنوبی ارمنستان و اعمال حاکمیت این کشور بر این مناطق کور سوی امیدی بر تحقق رویای توران بزرگ اردوغان ایجاد کرده است. لشگرکشی ها، رزمایش ها و تهدیدات مختلف نتوانست مسیر همواری بر جابه جایی مرزهای بین المللی کمکی بکند. گویی دوران تصویرسازی با انگاره های نئوعثمانی در قفقاز جنوبی زودتر از موعد به نقطه رهایی خود رسیده و دروغ شعبده بازی باکو و آنکارا که با فریب پاشینیان همراه بود، زودتر از موعد برملا شده و تمامی غیب گویی های رسانه ای باکو یک شبه فاش شد.

بعد از عدم شرکت طرف ارمنی در مذاکرات صلح با طرف آذری که پیش از این قرار بود به میزبانی مسکو در 9 نوامبر 2021 برگزار شود، مقامات باکو در 15 و 16 نوامبر اقدام به لشگرکشی در امتداد نوار مرزی با ارمنستان و تهدید به انسداد دالان لاجین کردند. اگرچه درگیری های پراکنده در استان سیونیک نیز بوجود آمد و طرف آذری مجدد اقدام به پیشروی در عمق خاک ارمنستان کرد ولی در طرف مقابل، ایروان هم در تلاش برای استفاده از فاکتورهای سیاسی با نگاه موازنه سازی کرد و سعی در حل مسئله تجاوزات با تحریک روسیه و حتی جمهوری اسلامی ایران برآمد. نهایت این درگیری ها نیز با وساطت مسکو به متوقف شد.

روز 26 نوامبر الهام علی اف و نیکول پاشینیان از سوی پوتین به سوچی دعوت شدند و همزمان با سالگرد امضای توافقنامه آتش بس و رفع همه خصومت ها در قره باغ، دیداری سه جانبه برگزار کردند. در مذاکرات سوچی طرفین در مورد ایجاد یک کمیسیون دوجانبه در مورد مشخص کردن حدود مرزی جمهوری آذربایجان و ارمنستان و تعیین مرزهای بعدی آن با کمک روسیه و همچنین رفع انسداد کوریدورهای حمل و نقل در منطقه توافق کرده و بر تعهد خود در اجرای منسجم و بدون قید و شرط تمامی مفاد بیانیه سه جانبه ۹ نوامبر ۲۰۲۰ تأکید می کنند، همچنین به عدم اجرای تعهدات جمهوری آذربایجان بر اساس بند ۸ بیانیه در خصوص بازگشت اسرا و دیگر افراد بازداشت شده مربوط می شود. پوتین در کنفرانس مطبوعاتی پس از این دیدار سه جانبه اظهار داشت: «ما توافق کردیم که تا پایان سال جاری مکانیسم هایی برای تعیین مرزها و تعیین حدود بین دو کشور ایجاد کنیم. به عنوان اولین گام، ما در مورد رفع انسداد کوریدورهای حمل و نقل صحبت کردیم. این در مورد ارتباطات راه آهن و جاده صدق می کند.» علی اف و پاشینیان نیز ضمن قدردانی از روسیه به خاطر برگزاری این مذاکرات، با ماهیت مثبت کار نیروهای حافظ صلح روسیه در منطقه برای ایجاد ثبات در اوضاع اشاره و همچنین بر تعهد خود برای بهبود روابط تأکید کردند.

توافق بر سر تعیین حدود مرزی و بازگشایی مسیرهای مواصلاتی اگرچه به معنی پایان کامل خصومت ها و رفع تمامی کینه توزی ها نیست و امکان آغاز مجدد درگیری ها در عمق منطقه قره باغ و اطراف خانکندی و ... همچنان وجود دارد، ولی خط بلطانی است بر تمامی شعبده بازی های باکو و آنکارا بر سر ایجاد دالان خیالی زنگزور در جنوب ارمنستان. در حقیقت امضای بیانیه سوچی، اعتراف باکو به خیابانی خود بر ادعای ارضی و رد تمام فرضیه های تبلیغاتی وی در مورد ایجاد "دالان" و تلاش بر ایجاد تغییرات جغرافیایی بوده و مسیری هموار به سمت کاهش نظامی گری در منطقه و افزایش مراودات اقتصادی و همچنین گام بلندی به سمت توافق صلح است. اما این پایان ماجرا نیست.

21 نوامبر، شاهین مصطفی اف، معاون نخست وزیر آذربایجان طی یک سفر کاری به جمهوری اسلامی ایران درخصوص سوآپ گازی به نخجوان با مقامات ایرانی به توافق رسید و همچنین در خصوص توسعه منابع نفتی خزر مذاکراتی را انجام داد. به دنبال آن؛ 28 نوامبر در حاشیه اجلاس سران سازمان همکاری های اقتصادی (اگو) در عشق آباد، قرارداد سوآپ گاز ترکمنستان به جمهوری آذربایجان از مسیر ایران به امضا رسید که بر اساس این توافق، سالانه ۱.۵ تا ۲ میلیارد متر مکعب گاز ترکمنستان از خاک ایران به جمهوری آذربایجان تحویل خواهد شد. اگرچه هنوز بخش اعظمی از جزئیات این توافق منتشر نشده است ولی انجام این مذاکرات و توافقات نشانگر وجود برنامه ای مدون برای تدوین روابط راهبردی در زمینه انرژی با جمهوری اسلامی ایران از سوی جمهوری آذربایجان است.

نکته مهمی که در این قرارداد سه جانبه نهفته است، چشم پوشی ترکمنستان از اجرایی کردن طرح ترانس خزر می باشد. طرحی که قرار بود با حذف جمهوری اسلامی ایران از معادلات انرژی منطقه، گاز ترکمنستان را از بستر دریای خزر به آذربایجان منتقل و از آنجا به بازارهای جهانی منتقل کند. این طرح به دلیل اشغال قره باغ و نبود صرفه اقتصادی از سوی ترکمنستان با بی میلی مواجه شده است. از طرف دیگر اگر نیم نگاهی به پایان قرارداد گازی 25 ساله ایران و ترکیه در زمستان امسال و همچنین انعقاد قرارداد 3 ساله گازی ترکیه و آذربایجان ببیندازیم، باید چنین برداشت کرد که تمدید قرارداد گازی ترکیه با ایران برای آن به صرفه و اقتصادی تر خواهد بود، اگرچه تامین گاز نخجوان از سوی ایران می تواند ترکیه را برای تامین گاز این منطقه بیش از پیش تحریک کند. روی گردانی مجدد جمهوری آذربایجان به استفاده از پتانسیل های ایران در زمینه سوآپ انرژی، ترانزیت و همکاری های مشترک در حقیقت بیانگر خالی ماندن دست این کشور از وعده گشایش دالان فرضی در جنوب ارمنستان است.

همچنین پیچیدگی تحولات منطقه قفقاز جنوبی بار دیگر ثابت کرد؛ پروپاگاندایی که علی اف و اردوغان همزمان با برگزاری انبوه رزمایش ها از سال گذشته در منطقه به راه انداخته بودند، نوعی شعبده بازی برای فریب افکار عمومی در داخل آذربایجان با نمایش یک عروسک خیمه شب بازی بنام توران بزرگ بود.

نویسنده: سید حامد حسینی، دانشجوی دکتری روابط بین الملل